

O ocenjevanju znanja in minimalnih standardih

Zadnje dejanje učnega procesa je (skoraj) vedno ocenjevanje pridobljenega znanja. To je nujno, ker ocene služijo kot dokazilo o usposobljenosti ali kot merilo za prehajanje med ravnmi izobraževanja. V tem smislu govorimo o notranjem ocenjevanju, kar največkrat izvajamo s t. i. pisnimi preizkusi ocenjevanja ali pa ocenjujemo ustne odgovore, čeprav pravilnika o ocenjevanju znanja v osnovni šoli in srednjih šolah poznata tudi druge oblike ocenjevanja. Poznamo tudi t. i. zunanje ocenjevanje, kar je v osnovni šoli nacionalno preverjanje znanja, in matura ter zaključni izpiti v srednjih šolah. Te stvari so učiteljem dobro poznane in verjetno ni treba izgubljati besed. A ne tako redko se pojavijo problemi pri ocenjevanju znanja na šolah, če sta kakorkoli kršena oba pravilnika, ki opredeljujeta ocenjevanja znanja v osnovni in srednjih šolah. Če se stvari ne rešijo na ravni šol, se lahko prenesejo na Inšpektorat RS za šolstvo in šport, če pa gre za vsebinsko problematiko

(npr. primernosti nalog, skladnost s cilji in standardi iz UN), pa se vključi še Zavod RS za šolstvo. A je bolje, da do tega sploh ne pride. Zato v nadaljevanju predstavljamo primer mrežnega diagrama ali preglednice, ki nam lahko pomaga pri sestavi preizkusov znanja. Takšna preglednica nam pomaga sestaviti preizkuse tako, da ustrezajo določilom obeh pravilnikov. 3. člen Pravilnika o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli določa, da je ocenjevanje znanja ugotavljanje in vrednotenje, v kolikšni meri učenec dosega v učnem načrtu določene cilje oziroma standarde znanja. 9. člen istega pravilnika pa določa še ocenjevalno lestvico, kjer opredeli negativno oceno kot tisto, s katero je ocenjen učenec, ki ne doseže standardov znanja, potrebnih za napredovanje v naslednji razred in določenih v učnih načrtih.

V srednjih šolah opredeljuje načela preverjanja in ocenjevanja 4. člen Pravilnika o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v srednjih šolah. V tem členu je zapisano, da učitelj s preverjanjem znanja ugotavlja doseganje učnih ciljev, ki so predmet ocenjevanja znanja.

Mrežni diagram pisnega ocenjevanja znanja²

Naloga	Cilji/standardi iz učnega načrta	Zastopanost točk iz minimalnih standardov

² Povzeto po: B. Moravec. ZRSS, 2017 (interno gradivo)

Samo ocenjevanje opredeljuje 7. člen, kjer je za nas najbolj pomembno določilo glede meje za zadostno oceno: »Minimalni standard znanja predstavlja stopnjo znanja, spretnosti, veščine ali kakovost dosežka, potrebnega za pozitivno oceno oziroma za zadovoljivo sledenje pouku pri posameznem predmetu oziroma programski enoti.«

V obeh pravilnikih vidimo, da je edino pravilo, ki je pri ocenjevalni lestvici zakonsko določeno, meja za zadostno oceno, ki se nanaša na minimalne standarde. Torej velja, da mora učenec oz. dijak za zadostno oceno izkazati znanje, opredeljeno v minimalnih standardih¹. Da bi učitelj pripravil temu skladen preizkus znanja za ocenjevanje, mu je v pomoč lahko že omenjeno orodje – mrežni diagram ali preglednica. Ključno je, da pri preizkusu vključimo toliko nalog, ki so vezane na minimalne standarde, da lahko učenec/dijak doseže pozitivno oceno samo s točkami teh

nalog. Temu je v preglednici namenjen stolpec za zastopanost točk iz minimalnih standardov. Vsi drugi stolpci oz. rubrike so namenjeni natančnejši opredelitvi preizkusa, kar pa že močno presega namen tega oreha. Prav tako se morda kdaj kasneje lotimo tudi problematike mej med ocenami, saj nikjer ni zaukazano, da mora biti meja med nezadostno in zadostno oceno pri 50 % možnih točk, pa tudi ocenjevanja drugačnih izdelkov, kar zna biti še trši oreh.

Viri in literatura

Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli. Uradni list RS, št. 52/13.

Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v srednjih šolah. Uradni list RS, št. 30/18.

¹ Učni načrt za geografijo za gimnazije nima opredeljenih minimalnih standardov, ampak gre za pričakovane rezultate, kar pomeni, da se učitelj ne more povsem nedvoumno nasloniti na tako zapisane standarde/rezultate.

Taksonomska stopnja (število točk)			Število točk naloge	Delež (%) točk v testu	Tip naloge
I. Pomnjenje, poznavanje ...	II. Razumevanje, uporaba ...	III. Sinteza, analiza, vrednotenje ...			